
PRÁVNÍ POMOC PŘI NEDOBROVOLNÉ HOSPITALIZACI

Manuál se vzorem podání ve věci zákonnosti převzetí a dalšího držení v ústavu zdravotnické péče

---

*Zpracovali: Jana Kolářková, Liga lidských práv
David Zahumenský, Liga lidských práv / MDAC
říjen 2007*

OBSAH

I.	Úvod	3
II.	Řízení o přípustnosti převzetí a dalšího držení	4
III.	Komentovaný vzor pro sepsání odvolání proti usnesení, v němž soud rozhodl, že k převzetí do ústavu došlo v souladu se zákonem	6
IV.	Praktické příklady odvolání proti usnesení o přípustnosti převzetí	9
V.	Adresy místně příslušných soudů	15
VI.	Vzor odvolání k vytištění	17

Tento materiál vznikl v rámci projektu financovaného nadací Open Society Fund, Praha a CEE Trust. Za informace zde obsažené odpovídají výhradně autoři.

Liga lidských práv, o.s.
Bratislavská 31 602 00 Brno
tel. 545 210 446 / fax 545 240 012
www.llp.cz

Mental Disability Advocacy Center (MDAC)
Rákóczi út 27/B, H-1088 Budapešť
tel: +36 1 413 2730 / fax: +36 1 413 2739
www.mdac.info

I. Úvod

Nedobrovolná hospitalizace ve zdravotnickém zařízení je závažným zásahem do osobní integrity a práv jednotlivce, neboť zde dochází k omezení osobní svobody a léčbě (zejm. podávání léků) bez jeho souhlasu. Centrum advokacie duševně postižených (MDAC) a Liga lidských práv poskytují bezplatnou podporu lidem s duševní nemocí, jejichž základní práva byla porušena. Na základě zkušeností z praxe jsme vypracovali tento materiál, který může sloužit samotným uživatelům psychiatrických služeb či jejich advokátům nebo zástupcům.

Dále v textu se zabýváme situací, kdy již bylo vydáno rozhodnutí o přípustnosti převzetí do ústavu zdravotnické péče, přičemž soud prohlásil, že převzetí bylo přípustné, může ale posloužit i pro řízení před vydáním tohoto rozhodnutí, příp. pro řízení o přípustnosti dalšího držení. Z naší zkušenosti vyplývá, že soudy zde rozhodují velmi formalisticky a nedůsledně a některé soudy dokonce ve 100% případů potvrzují, že existují důvody pro nedobrovolnou léčbu (že převzetí bylo zákonné). Ze statistik soudů dále vyplývá, že v těchto věcech je podáváno jen velmi malé procento odvolání.

Doufáme, že tento manuál svým dílem pomůže k tomu, aby práva uživatelů psychiatrických služeb byla lépe respektována.

Autoři

II. Řízení o přípustnosti převzetí a dalšího držení

ZÁSADA INFORMOVANÉHO SOUHLASU

Jakýkoli lékařský zákrok či rozhodnutí o hospitalizaci může být provedeno pouze se svobodným a informovaným souhlasem osoby, které se zákrok či hospitalizace týká. Osoba musí být řádně informována o účelu a povaze zákroku i o jeho důsledcích a rizicích. Dotčená osoba může svůj udělený souhlas kdykoli svobodně odvolat (čl. 5 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně, č. 69/2001 Sb. m. s.).

NEDOBROVOLNÁ LÉČBA

Český právní řád připouští několik výjimek z této zásady. Jsou vypočteny v § 23 odst. 4 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu. Jednou z nich (týkající se psychiatrické péče) je možnost převzít nemocného do ústavní péče bez jeho souhlasu, pokud osoba jeví známky duševní choroby nebo intoxikace a ohrožuje sebe nebo své okolí. Je nutné, aby osoba splňovala obě tyto podmínky zároveň.

ŘÍZENÍ O PŘÍPUSTNOSTI PŘEVZETÍ (§ 191a – 191c o.s.ř.)

Zdravotnické zařízení musí do 24 hodin od převzetí oznámit soudu:

- převzetí každého, kdo byl v zařízení umístěn bez svého písemného souhlasu
- přijetí osoby s jejím souhlasem, která ale byla následně omezena ve styku s vnějším světem (přeložena na uzavřené oddělení)

Soud rozhodne do sedmi dnů od omezení svobody pohybu o tom, zda k němu došlo v souladu se zákonem. Soudce vyslechne v zařízení drženou osobu (umístěného) a ošetřujícího lékaře. Provede další potřebné důkazy. Jednání před soudem se zpravidla nekoná. Ve věci bude rozhodovat okresní soud, v jehož obvodu se léčebna nachází. (Seznam adres soudů je v příloze.)

POKUD DLE ROZHODNUTÍ SOUDU:

1) K PŘEVZETÍ DO PÉČE BEZ SOUHLASU DOŠLO V SOULADU SE ZÁKONEM

Umístěný může do 15-ti dnů od doručení podat odvolání proti usnesení, kterým bylo rozhodnuto, že k převzetí došlo ze zákonných důvodů. Do tří měsíců od vydání tohoto usnesení musí soud rozhodnout o přípustnosti dalšího držení ve zdravotnickém zařízení a o jeho délce. Během tohoto navazujícího řízení soud musí ustanovit znalce, který posoudí zda je další držení nutné či nikoli. Znalcem nesmí být lékař, který pracuje v zařízení, kde je umístěný držen. Soud nařídí jednání, na které pozve umístěného (pokud je dle ošetřujícího lékaře nebo znalce schopen pochopit průběh jednání), jeho zástupce případně opatrovníka. Při jednání vyslechne znalce a provede další nezbytné důkazy. Zdravotnické zařízení může nemocného ze zařízení kdykoli propustit bez ohledu na probíhající jednání, pokud nazná, že k držení v zařízení a nedobrovolné léčbě již nejsou dány důvody.

2) K PŘEVZETÍ DO PÉČE BEZ SOUHLASU DOŠLO V ROZPORU SE ZÁKONEM

Zdravotnické zařízení musí nemocného propustit. Po poradě s právníkem může umístěný zvážit žalobu na náhradu způsobené újmy.

V soudním řízení má hospitalizovaná osoba řadu práv, která musí být respektována. Porušení těchto práv může být důvodem, pro který následně odvolací rozhodnutí, které bylo vydáno, zruší. V tomto manuálu najdete vzory podání, které je možné použít pro podání odvolání proti rozhodnutí ve věci přípustnosti převzetí a dalšího držení v ústavu zdravotnické péče.

PROCESNÍ PRÁVA UMÍSTĚNÉHO (HOSPITALIZOVANÉ OSOBY)

Umístěný má právo:

- zvolit si zástupce pro řízení
- pokud si ho nezvolí, soud bezplatně ustanoví advokáta (advokát se musí s umístěným setkat, prodiskutovat s ním situaci a přijmout instrukce pro řízení)
- být poučen o svém právu zvolit si zástupce a o dalších procesních právech
- navrhopvat výslech osob
- obdržet usnesení soudu
- podat odvolání, pokud s výsledkem řízení nesouhlasí

Umístěný má dále právo:

- navrhopvat další důkazy
- být přítomen provádění všech důkazů (osobně nebo skrze svého zástupce)

III. Komentovaný vzor pro sepsání odvolání proti usnesení, v němž soud rozhodl, že k převzetí do ústavu došlo v souladu se zákonem

Vzor k vytištění najdete na konci manuálu.

Okresní soud v ...
Adresa soudu

Č.j.: .....

Odvolatel: *Jan Novák, nar. 1. 1. 1950, bytem ...*

Odvolání proti usnesení Okresního soudu v ... ze dne ...,

Dne ... Okresní soud v ... rozhodl o vyslovení přípustnosti převzetí do ústavu zdravotnické péče, a to tak, že k převzetí došlo v souladu se zákonem. Odvolatel s tímto rozhodnutím nesouhlasí a v zákonné lhůtě proti němu podává v plném rozsahu odvolání.

I. OKOLNOSTI PŘIJETÍ

Dne ... jsem byl proti své vůli přijat v Psychiatrické léčebně v ...

Dále stručně celými větami odpovězte na následující otázky:

- 1) Jakým způsobem jste se ocitl v psychiatrické léčebně? (přivedl Vás člen rodiny, Váš známý, byl jste přivezen policisty, pracovníky záchranné služby, atd.)*
- 2) Vyjmenujte osoby, které byly Vašemu příjezdu do léčebny přítomny. (Pokud znáte jméno a adresu osob, uveďte co nejpřesnější informace, pokud jména policistů, lékařů a jiných osob neznáte, snažte se alespoň o jejich popis, tyto osoby by mělo být možné dohledat podle rozpisu služeb, nebo na základě sepsaných služebních záznamů)*
- 3) Co vedlo k tomu, že jste se ocitl v psychiatrické léčebně? (Co jste dělal bezprostředně před tím, než jste byl přivezen do léčebny? Jaké Vaše chování vedlo osobu, která Vás do léčebny přivedla, aby tak učinila? Došlo k hádce, ke konfliktu, k nehodě nebo k úrazu?)*
- 4) Myslíte si, že Vaše chování, které předcházelo přijetí v léčebně, mohlo být nebezpečné pro Vás nebo pro někoho ve Vašem okolí? (Ohrožoval jste sebe nebo někoho jiného? Byl jste pod vlivem alkoholu nebo nějaké jiné návykové látky?)*
- 5) Podepsal jste při převzetí do léčebny nějaký dokument, ve kterém jste souhlasil s Vaším pobytem v léčebně? Byl Vám jeho obsah vysvětlen, byl jste poučen o všech otázkách souvisejících s léčbou?*

II. NEBEZPEČNOST SOBĚ NEBO SVÉMU OKOLÍ

§ 23 odst. 4 písm. b) zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, stanoví podmínky, za kterých je možné převzít jednotlivce do ústavní péče bez jeho souhlasu. Podmínky jsou dvě a musí být splněny současně. Především musí osoba jevit známky duševní choroby nebo intoxikace a zadruhé musí být nebezpečná sobě nebo svému okolí. Soud prvního stupně rozhodl, že pro mé převzetí do léčebny byly obě zákonné podmínky splněny. S tímto tvrzením nemohu souhlasit. Jsem přesvědčen, že v den přijetí do léčebny jsem nebyl nebezpečný ani sobě ani nikomu ve svém okolí.

- 1) *Pokud se léčíte s psychickými obtížemi, uveďte, zda pravidelně navštěvujete ambulantní léčbu, dodržujete doporučení lékařů a užíváte pravidelně předepsané léky. Uveďte případně, zda se jedná o první či opakovanou hospitalizaci.*
- 2) *Uveďte jména osob, které mohou dosvědčit, že jste v den přijetí nebyl nebezpečný sobě ani svému okolí, zejména osoby, se kterými jste byl v kontaktu v období těsně před hospitalizací. (S takovou osobou se pokud možno dopředu domluvte, zda je ochotna k soudu přijít, do textu odvolání pak uveďte její jméno a kontaktní adresu.) Připište, že navrhuje, aby tyto osoby byly vyslechnuty, neboť je měl vyslechnout již soud prvního stupně a neučinil tak. Navrhněte, jaké další důkazy by měl soud provést.*
- 3) *Pokud máte k dispozici text oznámení léčebny, kterým informovala soud o Vašem převzetí do péče, zkontrolujte jakým způsobem je zdůvodněno. V textu by mělo být výslovně uvedeno, jakým způsobem jste ohrožoval sebe nebo své okolí. Pokud léčebna Vaši nucenou hospitalizaci odůvodnila jen obecně např. tím, že „Přijetí nemocného proti jeho vůli bylo indikováno.“ Nebo že „pro přijetí nemocného proti jeho vůli byly splněny zákonné podmínky“, toto odůvodnění ocitujte a namítněte, že se léčebna nedostatečně prokázala důvodnost Vašeho nedobrovolného držení v léčebně.*

III. PROCESNÍ OTÁZKY

Dle § 191b odst. 2 o.s.ř mám právo být poučen o svém právu zvolit si pro řízení zástupce i o svých dalších procesních právech. Pokud si nezvolím zástupce sám, ustanoví mi soud bezplatně advokáta jako opatrovníka pro řízení. Soud má zároveň povinnost dohlížet na to, aby zastoupení advokátem bylo efektivní. Po mém přijetí v léčebně mě musí navštívit zástupce soudu, který mě vyslechne. Mám právo účastnit se také výslechu ošetřujícího lékaře osobně, přítomen musí být i můj zástupce. Mohu navrhnout výslech svědků a provedení dalších důkazů, které by mohly ozřejmit to, zda byly dány důvody pro mou nedobrovolnou hospitalizaci. Usnesení ve věci mi musí být doručeno, neboť jsem schopen jeho význam pochopit. Domnívám se, že má procesní práva byla v řízení před soudem prvního stupně porušena.

- 1) *Navštívila Vás soudkyně a vyslechla Vás? Jaké Vám kladla otázky? Byl jste poučen o svých právech?*
- 2) *Byl Vám ustanoven advokát, aby Vás v řízení zastupoval? Setkal se s Vámi advokát a informoval se o Vaší situaci a možnostech, poučil Vás o Vašich možnostech?(Pokud jste nebyl spokojen s advokátem, který Vás zastupoval, napište proč a dodejte, že pro řízení o tomto odvolání chcete být zastoupen jiným advokátem).*
- 3) *Byl jste Vy nebo alespoň advokát přítomen výslechu ošetřujícího lékaře, příp. provedení dalších důkazů?*
- 4) *Měl jste možnost navrhnout další důkazy a výslech osob? Pokud jste nějaké důkazy navrhl, vyhověl Vám soud a provedl je?*
- 5) *Bylo Vám doručeno usnesení, kterým soud vyslovil, že k Vašemu převzetí ve zdravotnickém zařízení došlo v souladu se zákonem? Dozvěděl jste se o něm jinak?*

Nacházím se v psychiatrické léčebně a ve velmi složité situaci. Pokud došlo k tomu, že jsem zmeškal lhůtu k podání odvolání, žádám soud o prominutí zmeškání, neboť jsem odvolání dříve z objektivních důvodů podat nemohl.

Na základě výše uvedeného navrhuji, aby soud vydal následující

u s n e s e n í

Usnesení Okresního soudu se zrušuje a věc se vrací k novému projednání, pokud odvolací soud neshledá důvody pro to, aby po provedení důkazů věc sám rozhodl tak, že k mému převzetí do zdravotnického zařízení nebyly dány zákonné důvody.

V ...dne ...

Jan Novák

IV. Praktické příklady odvolání proti usnesení o přípustnosti převzetí

(všechna uvedená jména a místa jsou smyšlená)

Příklad 1

Pan Novák byl 1. května 2007 bez svého souhlasu převzat do péče Psychiatrické léčebny v Opavě. Došlo k tomu po hádce mezi ním a jeho rodiči, u kterých bydlí. Jeho matka zavolala linku rychlé záchranné pomoci. Pan Novák se již v minulosti na ambulantně léčil u psychiatra. Pan Novák nebyl nikomu nebezpečný, při hádce s rodiči na sebe vzájemně zvýšili hlas. Přivolaný lékař dal na naléhání matky, přivolal policii a rozhodl o převozu odvolatele do PL Opava. 8. května 2007 vydal soud usnesení, podle kterého přijetí v léčebně proběhlo v souladu se zákonem. Toto usnesení nebylo panu Novákovi doručeno. Protože si pan Novák nezvolil zástupce pro soudní řízení, soud mu ustanovil advokátku JUDr. Zuzanu Malou. Advokátka se však s panem Novákem vůbec nespojila, v léčebně ho nenavštívila a v řízení nehájila jeho zájmy. O usnesení se pan Novák dozvěděl až od svých rodičů, nesouhlasí s ním, a proto proti němu podává odvolání.

Okresní soud v Opavě
Olomoucká 27
746 77 Opava

Sp. zn. 12 L 10/2007

Odvolatel: Jan Novák, nar. 13. 5 1976, Bílovec 315,

Odvolání proti usnesení ze dne 8. května 2007 sp. zn. 12 L 10/2007

I.

OKOLNOSTI PŘEJETÍ

Dne 1. května 2007 byl odvolatel hospitalizován psychiatrické léčebně v Opavě. Do léčebny byl přivezen sanitou rychlé záchranné služby, kterou zavolala matka odvolatele. Odvolatel žije společně se svými rodiči. V den, kdy byl odvolatel převezen do léčebny, došlo mezi ním a jeho rodiči k hádce, při které na sebe vzájemně zvýšili hlas. Matka pak zavolala jak sanitu rychlé záchranné služby, přivolaný lékař pak na její popud zavolal také policii. Odvolatel se svým převozem ani s hospitalizací nesouhlasil. O nedobrovolném přijetí v léčebně byl informován Okresní soud v Opavě, který dne 8. května 2007 vydal usnesení, podle kterého došlo k převzetí odvolatele do zdravotnického zařízení v souladu se zákonnými důvody.

II.

NEBEZPEČNOST SOBĚ NEBO SVĚMU OKOLÍ

Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu v § 23 odst. 4 stanoví, za splnění jakých podmínek je možno převzít nemocného do péče zdravotnického zařízení bez jeho souhlasu. Odvolatel byl dle názoru prvoinstančního soudu převzat do ústavní péče v souladu s § 23 odst. 4 písm. b) citovaného zákona. Odvolatel s tímto názorem nesouhlasí, neboť dle jeho názoru nebyla splněna jak podmínka, že umístěný musí být nebezpečný sobě nebo svému okolí, tak podmínka duševní nemoci.

Během dne ani při hádce s rodiči nebyl odvolatel nebezpečný žádné třetí osobě. Odvolatel nikdy neprojevoval ani náznaky toho, že by byl nebezpečný sám sobě. Ve zdravotnické dokumentaci odvolatele je uvedeno pouze, že „k pacientovi byla zavolána sanita rychlé záchranné služby, neboť projevoval slovní agresivitu“. Tato zmínka je v celé dokumentaci jediná, která popisuje údajnou nebezpečnost odvolatele. Vzhledem k tomu, že soud neprovedl žádné jiné důkazy o odvolatelově nebezpečnosti a spokojil se s touto informací, nelze považovat za dostatečně prokázané, že odvolatel v době příjmu do léčebny byl nebezpečný sobě či někomu jinému. Dle odvolatele proto nebylo dostatečně prokázáno, že v době před hospitalizací byl nebezpečný sobě nebo třetí osobě.

Stejně tak nebylo dostatečně prokázáno, že by odvolatel trpěl duševní poruchou. Rodiče i ošetřující lékař opakovaně upozorňují toliko na neobvyklé chování odvolatele, především pak na to, že se zbavil svého mobilního telefonu nebo že provozuje „rituály“, tím, že si zapaluje v pokoji svíčky. Přitom ani jedna z těchto aktivit jistě nemůže sloužit jako podklad k tomu, abychom si o někom mohli začít myslet, že je duševně nemocný. (Právě naopak závislost na mobilním telefonu či držení několika mobilních telefonů najednou by spíše poukazovalo na možnou duševní labilitu.) K významu pojmu „duševní choroba“ se již v roce 1979 vyjádřil Evropský soud pro lidská práva ve věci Winterwerp v. Nizozemí, když konstatoval, že *nikoho nelze označit za duševně nemocného jen z důvodu toho, že se jeho názory či chování odlišují od norem převažujících v dané společnosti*.

Odvolatel již v minulosti prošel psychiatrickou léčbou. Léčil se v léčebně (včetně nedobrovolné hospitalizace - 2004) a následně pravidelně docházel na ambulantní léčbu. Jeho ošetřující lékařka MUDr. Zahradníčková léčbu ukončila se závěrem, že odvolatel již do ambulance docházet nemusí.

Současný pobyt na uzavřeném oddělení léčebny působí na odvolatele destruktivním způsobem. Ačkoli původně s léčbou souhlasil, poté co mu bylo znemožněno z léčebny odejít se výrazně zhoršil vztah mezi odvolatelem a jeho ošetřujícím lékařem a dalšími pacienty. O tom nejlépe svědčí fakt, že na změně formy podávaných léků z injekční na tabletovou se byl lékař a odvolatelem schopen dohodnout až za asistence zmocněnce odvolatele.

Odvolatel již v minulosti prokázal, že je schopen pravidelně navštěvovat ambulantní psychiatrickou léčbu a dodržovat rady lékařů. Nutnost setrvat v léčebně (navíc oddělení 14, ve kterém je odvolatel umístěn, je velmi zanedbané a působí na člověka depresivním dojmem) je pro odvolatele značně demotivující a další pobyt zde může v budoucnu způsobit, že odvolatel zanevře na psychiatrii jako takovou.

Odvolatel je přesvědčen, že k jeho nedobrovolnému převzetí do ústavu zdravotnické péče nedošlo v souladu se zákonnými důvody, když prvoinstanční soud neprokázal, že odvolatel projevoval známky duševní choroby a že byl nebezpečný sobě nebo svému okolí.

K důkazu:

Odvolatel navrhuje, aby odvolací soud provedl důkaz výslechem řidiče a lékaře sanity rychlé záchranné služby, která dne 20. května přivezla odvolatele do Psychiatrické léčebny v Opavě.

Dále odvolatel navrhuje, aby soud vyslechl lékařku ambulantní psychiatrické ordinace, do které odvolatel docházel, MUDr. Janu Zahradníčkovou, Na Pasece 11, Opava 7.

III. PROCESNÍ POCHYBENÍ

V řízení o vyslovení přípustnosti převzetí odvolatele do psychiatrické léčebny došlo k řadě procesních pochybení. Odvolatel nebyl poučen o tom, že si může zvolit pro řízení zástupce a usnesení o ustanovení JUDr. Zuzany Malé opatrovníkem pro řízení mu nebylo doručeno. Odvolateli tak bylo znemožněno vyjádřit se k osobě ustanovené advokátky. O tom, že mu byla ustanovena opatrovnice pro řízení se odvolatel dozvěděl až od zmocněnkyně, která tuto informaci zjistila u okresního soudu.

Role advokátky v řízení byla pasivní, vůbec odvolatele nekontaktovala a nesnažila se hájit jeho zájmy. Takovéto formální právní zastoupení odporuje standardům, které vyplývají z judikatury Evropského soudu pro lidská práva ale i z podstaty právní pomoci jako takové.

Odvolateli nebylo taktéž doručeno usnesení okresního soudu ve věci samé, o výsledku řízení byl taktéž informován až zmocněnkyní. Přitom je nepochybné, že odvolatel byl a je schopen pochopit obsah tohoto rozhodnutí. Dle názoru odvolatele jde v tomto případě o excesivní využití § 191b odst. 4 o.s.ř.

IV.

Na základě výše uvedeného odvolatel navrhuje, aby odvolací soud vydal následující usnesení:

I. Usnesení Okresního soudu v Opavě ze dne 8. května 2007 sp. zn. 12 L 89/2007 se mění následovně:

K převzetí Jana Nováka nar. 13. 5. 1976 do ústavu zdravotnické péče došlo v rozporu se zákonnými podmínkami. Psychiatrická léčebna v Opavě je povinna odvolatele okamžitě propustit na svobodu.

Jan Novák

V Opavě dne 18. května 2007

Příklad 2

Pan Matička žije se svou družkou v Olomouci. Dne 7. února 2006 upadl na namrzlém chodníku a utrpěl otřes mozku. Přivolaná záchranná služba odvezla pana Matičku do Fakultní nemocnice Olomouc, kde byl na oddělení neurologie vyšetřen. Pan Matička se lékařům zmínil, že se taktéž léčí na psychiatrii. Po zjištění této informace nechali lékaři pana Matičku převést do psychiatrické léčebny ve Sternberku. Pan Matička s tímto převozem nesouhlasil a odmítal být léčen na psychiatrii. Lékaři naznali, že jsou dány důvody pro nedobrovolné držení v léčebně a téhož dne oznámili detenci pana Matičky soudu. Pan Matička o tomto kroku nebyl informován, během řízení ho nepřišel vyslechnout soudce, ani ho nenavštívil advokát, kterého mu pro řízení soud ustanovil. V důsledku toho pan Matička vůbec nevěděl, že nějaké řízení proběhlo. O vydaném usnesení, kterým bylo konstatováno, že jeho převzetí do péče léčebny bylo v souladu se zákonem, se dozvěděl až po osmi měsících, kdy dal plnou moc právníkovi nevládní

organizace zabývající se právy lidí s duševní nemocí, aby navštívil soudní spis. Po dohodě s tímto právníkem se rozhodl podat proti usnesení odvolání.

Okresní soud v Olomouci
Tř. Svobody 685/16
77138 Olomouc

Sp. zn. 11 L 101/2007

Odvolatel: Jan Matička, Nám, Míru 9, Blansko, t.č. PL Šternberk
Zastoupen: Mgr. Davidem Černým, nar. 14.6. 1978, adresa Bratislavská 31,
Brno

Odvolání proti usnesení sp. zn. 11 L 101/2006 ze dne 14. února 2006

I. OKOLNOSTI PŘIJETÍ

Odvolatel byl v Psychiatrické léčebně Šternberk hospitalizován proti své vůli dne 8. 2. 2006 po převozu z Fakultní nemocnice Olomouc. Ve fakultní nemocnici byl odvolatel přijat z toho důvodu, že dne 7. 2. 2006 upadl na chodníku a utrpěl úraz hlavy. Tuto skutečnost je možné ověřit si ve zdravotnické dokumentaci nemocnice, okresní soud se však tímto důvodem přijetí odvolatele ve zdravotnickém zařízení vůbec nezabýval, přestože ze soudního spisu vyplývá. Odvolatel byl v důsledku zranění hlavy lehce dezorientovaný, do PL Šternberk byl převezen poté, co se lékaři zmínil, že se léčí na psychiatrii.

Při přijetí v léčebně nebyl odvolatel řádně vyšetřen a ihned byla zahájena léčba psychofarmaky. Odvolatel nebyl v rozporu s § 23 odst. 1 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, poučen o povaze onemocnění a o potřebných výkonech tak, aby se mohl aktivně spolupodílet na rozhodování o poskytování zdravotnické péče. Vzhledem k tomu, že odvolatel nebyl nebezpečný sobě ani nikomu jinému, byl porušen § 23 odst. 2 zákona o péči o zdraví lidu, který říká: *„Vyšetřovací a léčebné výkony se provádějí se souhlasem nemocného, nebo lze-li tento souhlas předpokládat. Odmítá-li nemocný přes náležité vysvětlení potřebnou péči, vyžádá si ošetřující lékař o tom písemné prohlášení (revers).“* (Podobně též viz čl. 5 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně). Nedošlo k naplnění žádného z důvodů, pro který může být pacient léčen i bez svého souhlasu. K tomu odvolatel dodává, že po přijetí v léčebně nebyl soudem vyslechnut, soudem ustanovený zástupce se s ním vůbec nesešel (a tak nemohl hájit jeho práva), usnesení soudu mu nebylo doručeno. Z obsahu soudního spisu vyplývá, že soud se vůbec nezabýval tím, zda je odvolatel nebezpečný sobě nebo někomu jinému a v čem se jeho nebezpečnost projevuje. Soud neodůvodnil ani žádný jiný důvod pro který by mohl být odvolatel hospitalizován nedobrovolně.

Zákonnost nedobrovolné hospitalizace je nutné přezkoumat v řízení podle § 191a – 191g občanského soudního řádu, zároveň je potřeba vyhovět i požadavkům čl. 8 Listiny základních práv a svobod a čl. 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (Evropská úmluva o lidských právech). V rozhodnutí Varbanov v. Bulharsko ze dne 5 října 2000 (stížnost č. 31365/96)

Evropský soud pro lidská práva (ESLP) závazně stanovuje: „Kromě naléhavých případů jednotlivců nemůže být shledán za duševně nemocného a zbaven osobní svobody, nejsou-li splněny tyto tři minimální podmínky: zaprvé musí být spolehlivě prokázáno, že je duševně nemocný; zadruhé musí být duševní porucha určitého druhu nebo dosahovat určité intenzity ospravedlňující nucené omezení osobní svobody; zatřetí, platnost pokračování omezení závisí na trvání takové poruchy.“

Soud nepostupoval při posuzování zákonnosti převzetí odvolatele v léčebně s potřebnou zdrženlivostí, neboť své rozhodnutí opřel plně jen o vyjádření lékaře, aniž by řádně zjistil skutkový stav, zabýval se závažností duševní poruchy odvolatele a naplněním zákonných důvodů pro jeho nedobrovolnou hospitalizaci. Okresní soud v Olomouci neprokázal, že by byl odvolatel na základě své duševní poruchy nebezpečný sobě nebo někomu jinému, nebylo prokázáno ani to, že bez ústavní léčby v psychiatrické léčebně by byl ohrožen jeho život či zdraví. Ke zhoršení zdravotního stavu odvolatele došlo v důsledku poranění hlavy, jeho léčba proto měla probíhat ve Fakultní nemocnici. Nebylo prokázáno, že k přijetí odvolatele v Psychiatrické léčebně Šternberk došlo v souladu se zákonem.

II.

PORUŠENÍ PROCESNÍCH PRÁV ODVOLATELE

Odvolatel nebyl soudem do vydání usnesení vůbec vyslechnut, přičemž soud se plně spokojil s vyjádřením ošetřujícího lékaře. Odvolateli byl ustanoven opatrovník pro řízení, ten se však dosud s odvolatelem nesetkal ani jej jinak nekontaktoval, nemohl tedy odvolatelovy zájmy hájit. Opatrovník pro řízení byl pouhým pasivním pozorovatelem řízení, což dosvědčuje skutečnost, že ve prospěch odvolatele neučinil žádný úkon; není zaprotokolována žádná otázka, kterou by v řízení vznesl, nenavrhl žádný důkaz. **Odvolatel byl tedy po celou dobu řízení o přípustnosti jeho převzetí do léčebny v rozporu s § 191b odst. 2 občanského soudního řádu bez zástupce, čímž došlo k porušení jeho práva na spravedlivý proces, které je garantováno čl. 6 Evropské úmluvy o lidských právech i ustanoveními Listiny základních práv a svobod.**

Evropský soud pro lidská práva ve svém rozhodnutí Megyeri v. Německo ze dne 12. května 1992 (stížnost č. 13770/88) vysvětluje: „Je potřeba, aby dotčená osoba měla přístup k soudu a příležitost být soudem vyslechnuta, ať už osobně, nebo, tam kde je to nezbytné, prostřednictvím nějaké formy zastoupení. Zvláštní procesní záruky mohou být vyžadovány ve prospěch osob, které pro svou duševní poruchu nejsou plně schopné za sebe jednat.“ Pokud jde o „kvalitu“ zastoupení, ESLP jasně stanoví, že „stát je zodpovědný za zajištění právního zastoupení a za to, že je zastoupení dostatečné.“ (Belgický jazykový případ, stížnost č. 1474/62, rozhodnutí z 3. října 1972, odst. 60). **Tím, že odvolateli nebylo v řízení, které se týkalo zásahu do jeho osobní svobody, zajištěno efektivní zastoupení, došlo k porušení čl. 6 i čl. 5 odst. 4 Evropské úmluvy o lidských právech i k porušení § 191b odst. 2 a § 29 odst. 1 občanského soudního řádu.**

Soud řádně nezjistil skutkový stav, neboť se při přezkumu zákonnosti převzetí odvolatele v PL Šternberk opřel pouze o vyjádření lékařů. Vyslechnut nebyl odvolatel ani žádný svědek, který by potvrdil přítomnost důvodů pro odvolatelovu nedobrovolnou léčbu ve zdravotnickém zařízení (lékaři fakultní

nemocnice, příbuzní apod.). Soud si rovněž nevyžádal kopii zdravotnické dokumentace z fakultní nemocnice ani z PL Šternberk, ze kterých by se dozvěděl podrobnosti o průběhu léčby v těchto zdravotnických zařízeních. Odvolatel se dále domnívá, že usnesení Okresního soudu v Olomouci není řádně odůvodněno.

III.

LHŮTA K PODÁNÍ ODVOLÁNÍ

Odvolateli nebylo usnesení ze dne 14. 2. 2006 z rozhodnutí soudu doručeno, přičemž jeho opatrovník pro řízení jej fakticky nezastupoval a o rozhodnutí jej neinformoval. Dne 14. 10. 2005 odvolatel zmocnil Mgr. Davida Černého, aby u Okresního soudu v Olomouci zjistil, zda nějaké rozhodnutí ve věci jeho hospitalizace existuje. Pan Černý dne 14. 10. 2005 nahlédl do soudního spisu, o čemž dne 16. 10. 2006 seznámil odvolatele. Odvolatel ihned dne 24. 10. 2006 Davida Černého zmocnil k tomu, aby jej v řízení týkajícím se přezkumu jeho přijetí a držení v PL Šternberk zastupoval. Odvolatel se tedy o existenci usnesení Okresního soudu v Olomouci dozvěděl teprve až 24. 10. 2006. Proto je odvolání (podané 2. 11. 2006) podáno včas.

I pro případ, že by bylo nedoručení usnesení odvolateli shledáno jako zákonné, odvolací soud by se odvoláním měl zabývat, neboť jsou zde nepochybně podmínky pro prominutí zmeškání lhůty pro odvolání. Odvolatel se o tom, jak městský soud rozhodl, dozvěděl teprve až 24. 10. 2005. Zmeškání lhůty je tedy na straně odvolatele a jeho zástupce (který byl k jednání za odvolatele zmocněn až 24. 10. 2005) omluvitelné. Odvolatel tímto v zákonné lhůtě podává návrh na prominutí zmeškání lhůty pro podání odvolání.

IV.

NÁVRH NA VYDÁNÍ ROZHODNUTÍ

Na základě výše uvedené argumentace požadujeme, aby Krajský soud v Brně vydal následující rozhodnutí:

Usnesení Okresního soudu v Olomouci sp. zn. 11 L 101/2006 ze dne 14. února 2006, se mění tak, že:

K převzetí Jana Matičky nar. 22. 6. 1976 do ústavu zdravotnické péče došlo v rozporu se zákonnými podmínkami. Psychiatrická léčebna Šternberk je povinna odvolatele okamžitě propustit na svobodu.

Mgr. David Černý
V plné moci odvolatele

Ve Šternberku dne 2. listopadu 2006

V. Adresy místně příslušných soudů

HI. město Praha	
Psychiatrická léčebna Bohnice Ústavní 91, 18102 Praha 8 tel. 284016111, 284016120	Obvodní soud pro Prahu 8 Justiční areál Na Míčáncích Ul. 28. pluku č. 1533/29b Praha 10 – Vršovice
Střední Čechy	
Psychiatrická léčebna Kosmonosy Lípy 15, 29306 Kosmonosy tel. 326715711	Okresní soud v Mladé Boleslavi nám. Republiky 100 293 05 Mladá Boleslav
Jižní Čechy	
Psychiatrická léčebna Lnáře Lnáře č.d. 211, 38742 Lnáře tel. 383495101, 602164086	Okresní soud ve Strakoncích Smetanova 455 Strakonice 386 23
Psychiatrická léčebna Červený Dvůr Chvalšiny č.d. 1, 38208 Chvalšiny tel. 380739131-3	Okresní soud v Českém Krumlově Linecká 284 381 20 Český Krumlov
Dětská psychiatrická léčebna Opařeny č.d. 121, 39161 Opařany tel. 381204211	Okresní soud v Táboře Nám. Mikoláše z Husi 43 39017 Tábor
Plzeňský kraj	
Psychiatrická léčebna Dobřany Ústavní 2 33441 Dobřany tel. 377813111	Okresní soud Plzeň – jih Sady 5. května 11 Plzeň 306 24
Ústecký kraj	
Psychiatrická léčebna Petrohrad, p.o. Petrohrad č.d. 1, 43985 Petrohrad tel. 415236111	Okresní soud v Lounech Sladkovského 1132 44029 Louny
Psychiatrická léčebna Horní Beřkovice Horní Beřkovice č.d. 1, 41185 Horní Beřkovice tel. 416808111	Okresní soud v Litoměřicích Na Valech 525/12 41297 Litoměřice
Dětská psychiatrická léčebna Čeňka Zemana 431, 44001 Louny tel. 415655636	Okresní soud v Lounech Sladkovského 1132 44029 Louny
Královéhradecká kraj	
Léčebna návykových nemocí Vaňhalova 224 50315 Nechanice tel. 495800951	Okresní soud v Hradci Králové Ignáta Herrmanna 227 50200 Hradec Králové

Kraj Vysočina	
Psychiatrická léčebna Rozkošská 2322, 58023 Havlíčkův Brod tel. 569478111	Okresní soud v Havlíčkově Brodě Husova 2895 580 25 Havlíčkův Brod
Psychiatrická léčebna Brněnská 54 58624 Jihlava tel. 567552111	Okresní soud v Jihlavě Vrchlického 46 58 727 Jihlava
Dětská psychiatrická léčebna U Stadionu 285, 59501 Velká Bíteš tel. 566531431	Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou Strojírenská 2210/28 59119 Žďár nad Sázavou
Jihomoravský kraj	
Psychiatrická léčebna Húskova 2 61832 Brno Černovice tel. 548123111	Městský soud v Brně Rooseveltova 16 Brno 601 62
Psychiatrická léčebna Polní 470 68401 Slavkov u Brna Tel. 544221810	Okresní soud ve Vyškově Kašíkova 28 68218 Vyškov
Olomoucký kraj	
Psychiatrická léčebna Bílá Voda Ves č.d. 301 79069 Bílá Voda tel. 584413208	Okresní soud v Jeseníku Dukelská 2a/ 761 Jeseník 790 01
Psychiatrická léčebna Olomoucká 173/1848 78501 Šternberk tel. 585085111	Okresní soud v Olomouci Tř. Svobody 685/16 77138 Olomouc
Zlínský kraj	
Psychiatrická léčebna v Kroměříži Havlíčková 1265/46 76740 Kroměříž tel. 573314111	Okresní soud v Kroměříži Soudní 1279/11 767 42 Kroměříž
Moravskoslezský kraj	
Psychiatrická léčebna Holčovice č.d. 1, 79371 Holčovice tel. 554644120	Okresní soud v Bruntále, pobočka v Krnově Revoluční 965/60 79401 Krnov
Psychiatrická léčebna Olomoucká 88, 74601 Opava tel. 553695111	Okresní soud v Opavě Olomoucká 27 746 77 Opava

VI. Vzor k vytištění

Okresní soud v .....
Adresa soudu:

Č.j.: .....

Odvolatel: ..... , nar. .... , bytem

Odvolání proti usnesení Okresního soudu

Dne ..... Okresní soud v ..... rozhodl o vyslovení přípustnosti převzetí do ústavu zdravotnické péče, a to tak, že k převzetí došlo v souladu se zákonem. Odvolatel s tímto rozhodnutím nesouhlasí a v zákonné lhůtě proti němu podává v plném rozsahu odvolání.

I. OKOLNOSTI PŘIJETÍ

Dne ..... jsem byl proti své vůli přijat v Psychiatrické léčebně v ...
.....

II. NEBEZPEČNOST SOBĚ NEBO SVÉMU OKOLÍ

§ 23 odst. 4 písm. b) zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, stanoví podmínky, za kterých je možné převzít jednotlivce do ústavní péče bez jeho souhlasu. Podmínky jsou dvě a musí být splněny současně. Především musí osoba jevit známky duševní choroby nebo intoxikace a zadruhé musí být nebezpečná sobě nebo svému okolí. Soud prvního stupně rozhodl, že pro mé převzetí do léčebny byly obě zákonné podmínky splněny. S tímto tvrzením nemohu souhlasit. Jsem přesvědčen, že v den přijetí do léčebny jsem nebyl nebezpečný ani sobě ani nikomu ve svém okolí.

III. PROCESNÍ OTÁZKY

Dle § 191b odst. 2 o.s.ř mám právo být poučen o svém právu zvolit si pro řízení zástupce i o svých dalších procesních právech. Pokud si nezvolím zástupce sám, ustanoví mi soud bezplatně advokáta jako opatrovníka pro řízení. Soud má zároveň povinnost dohlížet na to, aby zastoupení advokátem bylo efektivní. Po mém přijetí v léčebně mě musí navštívit zástupce soudu, který mě vyslechne. Mám právo účastnit se také výslechu ošetřujícího lékaře osobně, přítomen musí být i můj zástupce. Mohu navrhnout výslech svědků a provedení dalších důkazů, které by mohly ozřejmit to, zda byly dány důvody pro mou nedobrovolnou hospitalizaci. Usnesení ve věci mi musí být doručeno, neboť jsem schopen jeho význam pochopit. Domnívám se, že má procesní práva byla v řízení před soudem prvního stupně porušena.

Nacházím se v psychiatrické léčebně a ve velmi složité situaci. Pokud došlo k tomu, že jsem zmeškal lhůtu k podání odvolání, žádám soud o prominutí zmeškání, neboť jsem odvolání dříve z objektivních důvodů podat nemohl.

Na základě výše uvedeného navrhuji, aby soud vydal následující

u s n e s e n í

Usnesení okresního soudu se zrušuje a věc se vrací k novému projednání, pokud odvolací soud neshledá důvody pro to, aby po provedení důkazů věc sám rozhodl tak, že k mému převzetí do zdravotnického zařízení nebyly dány zákonné důvody.

V .....dne .....

.....